

نان در آذر 93 چگونه گران شد؟

همراه با

مروری بر "بلوای نان" آذر 1321

هاله صفرزاده

نان ماده‌ی غذایی اصلی کارگران، زحمتکشان، مزد و حقوق بگیران است و در سفره‌ی آنان، جایگزین مواد غذایی‌ای می‌شود که صاحبان آن سفره‌ها، توان خرید و تهیه‌ی آن مواد را ندارند، موادی مانند گوشت، لبنیات، میوه و سبزیجات و...

با افزایش قیمت نان امکان این جایگزینی از اکثریت قاطع مردم گرفته می‌شود و می‌توان نتیجه را پیش‌بینی کرد. مردمی که نان نداشته باشند، مرگی تدریجی را پیش روی خود تصور می‌کنند پس چیزی برای از دست دادن ندارند و به هر شکل ممکن اعتراض‌شان را بیان خواهند کرد. نان قوت لایموت مردم تهی‌دست است و در تاریخ بارها مردم گرسنه که حتا نانی برای خوردن نیافته‌اند دست به شورش زده‌اند، شورش‌هایی که به شورش گرسنگان معروف است. یکی از این نمونه‌ها شورش نان در سال 1321 است. (که در ادامه مروری مختصر بر آن خواهیم داشت)※

9 آذر ماه امسال، خبری مبنی بر افزایش قیمت نان منتشر شد و به دنبال آن از فردایش نان گران شد. ابتدا 40 و بعد 30 درصد. به جز خود افزایش قیمت نان، شیوه‌ای که در مورد این افزایش قیمت اطلاع‌رسانی می‌شود نیز قابل توجه است. گفته‌های دولتیان در این زمینه مبهم و گاه متناقض است. این شیوه‌ی اطلاع‌رسانی در واقع آماده‌سازی ذهنی مردم از طریق انحصار رسانه‌ها است تا هنگامی که در یک شب با یک اطلاعیه نان گران شد، مردم هیجان زده نشده و دست به اقدامات ناگهانی نزنند. این مساله به خوبی می‌تواند نشان دهد که چرا در اعلام افزایش قیمت نان این چنین اطلاع‌رسانی می‌شود و یا گران شدن آن را با تعلل و صبوری انجام می‌دهند. بیش از سی ماه بود که نان افزایش قیمت نیافته بود به رغم این که در این مدت قیمت سایر اقلام مورد نیاز مردم را بارها و بارها بالا برده بودند. ربودن آخرین قوت لایموت از سفره‌های مردم زحمتکش و ترس از شورش، دولتمردان را در این امر محتاط می‌کند.

زمزمه‌های گران شدن نان از اسفند سال 92 آغاز شد. این گران شدن در راستای اجرای فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها قرار داشت. در مطبوعات آن روزها از لزوم اطلاع‌رسانی دقیق به مردم در این زمینه صحبت شده بود. در این راستا بحث خرید گندم هم موضوعی مطرح بود، این که چه نهاد دولتی مسوول انجام این کار خواهد شد: وزارت جهاد کشاورزی یا وزارت صنعت، معدن و تجارت؟

در این خبرها آمده بود که تا پایان سال ستاد هدفمندی یارانه‌ها در باره افزایش قیمت نان، تصمیم‌گیری خواهد کرد که در صورت تصویب، افزایش قیمت نان از ابتدای فروردین سال آینده 1393 اجرا خواهد شد. اما در کنار آن گفته شد که "هنوز ستاد هدفمندی یارانه‌ها تصمیم جدیدی در این زمینه نگرفته است."

گفتنی است یارانه نان از آذر ماه 1389 و ماهانه نفری 4 هزار تومان به حساب سرپرستان خانوارها واریز شده بود. در همان حال هم بحث‌هایی درمورد این که مجلس در نظر دارد یارانه‌ی نان در سال 93 را به طور کامل قطع کند و آزادسازی قیمت نان به طور کامل

انجام شود، در مطبوعات به چشم می‌خورد. در این خبرها صحبت از افزایش 300 تومانی نان بود. در اسفند 92 هر کیلو آرد به قیمت 560 تومان در اختیار نانوايي‌ها قرار می‌گرفت که قیمت آن در بازار آزاد 1200 تومان بود. (1)

در خبر دیگری به این مساله اشاره شده که "مجلس بر این باور است که باید یارانه پرداختی به بخش گندم و آرد متوقف و تمامی یارانه این بخش به مصرف‌کننده پرداخت و قیمت نان به صورت آزاد تعیین شود. بر همین اساس این احتمال وجود دارد که با حذف یارانه نان ستاد هدفمندی یارانه‌ها در باره‌ی افزایش قیمت نان در سال آینده تصمیم قطعی گرفته و افزایش قیمت از اول فروردین ماه اعمال شود. آیا اینکه دولت اساساً در همان زمان یارانه ای برای نان پرداخت می‌کرد مورد تردید است. زیرا قیمت فروش آرد به نانوايان هم طراز با قیمت جهانی گندم بود.

به مناسبت هفته‌ی دولت، رئیس سازمان صنعت معدن و تجارت استان تهران از بررسی 3 سناریو درباره قیمت نان در کشور خبر داد و گفت: دولت در حال بررسی این سناریوها است تا در مورد قیمت نان به جمع‌بندی برسد. او، یکی از سناریوهای مطرح شده در مورد قیمت نان را عدم تغییر در قیمت گندم و آرد دانست و گفت: در این صورت، دولت خود مستقیم به گندم و آرد یارانه پرداخت می‌کند و در نتیجه قیمت نان افزایشی نخواهد یافت. سناریوی دیگر این است که قیمت آرد افزایش یافته و تغییری نیز در قیمت نان ایجاد شود اما باز هم گفته شد که "در مجموع هنوز جمع‌بندی مشخصی در خصوص تغییر قیمت نان در دولت صورت نگرفته و هنوز قیمت‌گذاری آرد و قیمت نهایی انواع نان نهایی نشده است."

حدود دو ماه بعد در 14 آبان 1393 مصوبه گرانی نان به تصویب هیات وزیران رسید. در این مصوبه آمده بود که نان از اول آذر 93، حداکثر به میزان ۳۰ درصد جهت جبران تعدیل قیمت گندم و افزایش سایر هزینه‌های دو سال اخیر کارخانجات آسیابانی و نانوايي‌ها نسبت به قیمت‌های رسمی و مصوب سال ۱۳۹۲ در سراسر کشور افزایش می‌یابد". (3) مشاور معاون اجرایی رئیس جمهور با تأیید اینکه افزایش ۳۰ درصدی قیمت نان از اول آذر مصوبه هیأت وزیران است، گفت: "دولت بنا به مصالحی فعلاً جلوی ابلاغ و اجرای این مصوبه را گرفته است."

به دنبال آن مشاور معاون اجرایی رئیس‌جمهور زمان دقیق گرانی نان را اعلام کرد. اما هم زمان یا بلافاصله بعد از این مصاحبه گفته شد: «دولت هیچ تصمیمی برای افزایش قیمت نان ندارد و یارانه خرید گندم را همانند سابق پرداخت خواهد کرد... اما این اجازه را به ناووها در استان‌های مختلف نیز خواهد داد تا براساس اقتضائات هر استان به منظور جبران مابه‌التفاوت افزایش هزینه‌های جانبی، قیمت نان را تا حداکثر 30 درصد افزایش دهند؟!

در واقع با این نوع اطلاع‌رسانی گناه گران شدن نان به گردن نانوايان افتاد. در افزایش اولیه ی قیمت نان هم مقصر اصلی مردم بودند که نان‌های بی‌کیفیت را دور می‌ریختند و البته کارگران نانوا که نان بی‌کیفیت در اختیار مردم قرار می‌دادند.

در 8 آذر ۱۳۹۳ نیز رئیس انجمن کانون آرد و نان اعلام کرد که نانوايان خودسرانه قیمت‌ها را افزایش داده‌اند/ دولت در حال بررسی افزایش قیمت است .

در 11 آذر 93، خبرگزاری فارس در گزارشی نوشت: "برخی روزنامه‌های امروز با برجسته کردن افزایش شبانه قیمت نان به تناقض‌گویی دولت در این زمینه انتقاد کردند اما برخی دیگر از رسانه‌ها سعی کردند تنها با اعلام قیمت جدید نان از کنار این مساله بگذرند و در ادامه‌ی گزارش به برخورد روزنامه‌های مختلف با این مساله پرداخته است:

وطن امروز چنین نوشت: با وجود پنهانکاری دولتی‌ها و اظهارات مبهم و متناقض، قیمت نان از دیروز در نقاط مختلف کشور افزایش یافت. در حالی که انتظار می‌رفت مسؤولان برای رویداد مهمی مانند افزایش قیمت نان بخشنامه و اطلاعیه رسمی منتشر کنند و مردم را از جزئیات آن باخبر کنند، به اظهارات مبهم، پنهانکاری و تناقض‌گویی روی آوردند تا شبانه نان گران شود.

در سرمقاله آفتاب یزد، تحت عنوان "گران کنید اما توهین نکنید" این سوال مطرح شد که: "به چه دلیل و توجیهی پیش از این گرانی، مقامات مختلف دولتی و در رأس آن سخنگوی دولت هرگونه افزایش قیمت تا پایان سال را رد می‌کند؟ اگر خاطر شریف مقامات دولتی باشد یکی از شعارهای انتخاباتی‌شان «راستگویی» بوده است، آنان می‌بالیدند که «دولت راستگویان» را تشکیل داده‌اند اما اکنون این نحوه گران کردن نان در تناقض آشکار با این شعار است. شاید عنوان شود این نحوه گران نمودن نان از سوی دولت حربه‌ای برای کنترل جو عمومی بوده است که باید گفت مقامات دولتی در این باره سخت در اشتباه هستند. اگر آقایان پاستورنشین نمی‌دانند باید بدانند که حداقل بخشی از مردم پس از این روش گران کردن نان به این نتیجه رسیدند که این دولت نیز با دولت قبلی تفاوتی ندارد و درب بر همان پاشنه قبلی می‌چرخد!" (4)

ایران اکونومیست در خبری تحت عنوان قیمت جدید نان پس از گران شدن، از قول رییس اتحادیه تولیدکنندگان نان صنعتی در رابطه با موضوع اصلاح قیمت گندم، آرد و نان، نوشت: در حالی که دولت طبق قانون هدفمندی یارانه‌ها موظف شده قیمت نان را به یک باره آزاد اعلام کند، بحث اصلاح مرحله‌ای گندم، آرد و نان مورد بررسی قرار گرفت. در سال جاری گندم به قیمت کیلویی 1050 تومان خریداری می‌شود و در سال آینده قرار شده گندم کیلویی 1150 تومان خریداری شود که دولت در حال حاضر گندم را با قیمت 465 تومان به فروش می‌رساند که با اصلاح قیمت‌ها این رقم به کیلویی 650 تومان افزایش یافت و با این تفاسیر دولت همچنان کیلویی 600 تومان مابه‌التفاوت پرداخت می‌کند. (5)

اما برای این که مردم دلخوش نکنند، در همین خبر آمده بود که: "این افزایش نان سبب نخواهد شد که میزان یارانه نقدی افزایش یابد اما مانند همیشه قول افزایش کیفیت نان داده می‌شود. قولی که مانند همیشه چند روزی بعد از افزایش قیمت‌ها عملی شده و بعد به راحتی به بوته فراموشی سپرده می‌شود.

گفته می‌شود با حذف کامل یارانه‌ی آرد و گندم و نان "کیفیت نان کاملا رقابتی خواهد شد"؟! قیمت رقابتی، کیفیت رقابتی؟ خبررسانی رقابتی؟ خلاصه قرار است در اجرای فاز های حذف یارانه‌ها همه چیز رقابتی شود!

تنها هنگام گران کردن نان است که دولتمردان یاد مصرف‌کنندگان و شکایات آنان از کیفیت نان می‌افتند. معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت گفت: "مصرف‌کنندگان در بخش کیفیت نان در واقع رضایت آن چنانی ندارند. بعضی از افراد به دلیل اینکه سبزه‌ها کوچک شده و یک مقدار کیفیت نان مطلوب آن چیزی که می‌خواهند نیست، ناراحت هستند. خود دولت طی سال‌های گذشته تقریباً به طور متوسط سالی 11 هزار میلیارد تومان یارانه بابت مابه‌التفاوت خرید گندم و آنچه به کارخانه آرد می‌فروشد پرداخت می‌کند.

به دنبال آن اقدامات نمایشی برای کاستن از تبعات افزایش نان با افزایش بازدهی‌ها از نانوانی‌ها آغاز شد: "با شناسایی 5 متخلف، رئیس اداره صنعت، معدن و تجارت شهرستان ساری مهمترین هدف این بازرسی‌ها را نظارت بر کمیت نان عنوان کرد و افزود: در این بازرسی‌ها تعداد 5 واحد متخلف به اتهام کم‌فروشی شناسایی و به مبلغ 2 میلیون و 300 هزار ریال تشکیل پرونده شد. رئیس اداره صنعت، معدن و تجارت شهرستان ساری افزود: این بازرسی‌ها در ساعت اولیه صبح و همچنین در عصرها ادامه خواهد داشت و با نانویان متخلف برخورد خواهد شد. (6)

اما سوال مردم این است که در ماه‌های قبل این بازرسی‌ها چه می‌کردند؟

روزنامه جمهوری اسلامی گران کردن نان را با هدف رفع کسری بودجه دولت دانسته و نوشته است: صدور مجوز افزایش قیمت نان توسط دولت، انتقاداتی را متوجه قوه مجریه و شخص رئیس جمهوری کرده است. وجه مشترک این انتقادات این است که با افزایش متوسط ۳۰ درصدی قیمت نان، فشار اقتصادی بیشتری بر طبقه فرودست جامعه وارد می‌شود چرا که سهم نان در سبد خرید و سفره این قشر بسیار بیشتر از سایر طبقات است... به نظر می‌رسد دولت می‌توانست به شیوه دیگری کسری بودجه خود را مدیریت کند که به اقشار ضعیف فشار وارد نشود و با عدالت اجتماعی سازگار باشد. در ادامه حذف ده میلیون نفر از دریافت یارانه نقدی را مطرح و نوشت که: "حذف این تعداد از فهرست یارانه‌بگیران بالغ بر ۵۵۰۰ میلیارد تومان صرفه‌جویی برای دولت در یک سال به دنبال دارد. به عبارت دیگر اگر کل یارانه غیرمستقیم پرداختی برای نان را ۱۰ هزار میلیارد تومان در نظر بگیریم، بیش از نیمی از این مبلغ تنها با حذف بخشی از افرادی که نیازی به دریافت یارانه ندارند، تأمین خواهد شد. در این صورت حتی با فرض اینکه امکان تأمین ۴۵۰۰ میلیارد تومان دیگر فراهم نباشد، نیازی به افزایش ۳۰ درصدی قیمت نان نخواهد بود و می‌توان ۱۵ درصد افزایش را اعمال کرد. ... به نظر می‌رسد دولت یازدهم باید محافظه‌کاری را در اتخاذ تصمیمات درست اقتصادی کنار بگذارد و به روند غیرعادلانه و نادرست سال‌های اخیر در مورد پرداخت یارانه نقدی پایان دهد."

به این ترتیب، در این نوع اطلاع‌رسانی‌ها، اذهان مردم به تدریج با مراحل بعدی طرح حذف یارانه‌ها آشنا خواهد شد، که همانا حذف تدریجی و کامل پرداخت نقدی یارانه هاست.

جام جم هم نسبت به نحوه موضع‌گیری دولت درباره قیمت نان انتقاد کرد و در انتها به نکتی دیگری اشاره کرد: "در همین حال دولت زوایای دیگری از برنامه خود را برای آینده قیمت نان نیز اعلام کرد، زیرا به گفته مقامات ارشد وزارت صنعت، معدن و تجارت این افزایش ۳۰ درصدی مقدمه‌ای است تا برخی نانوائی‌ها به طور کامل در قیمت‌گذاری نان تولیدی خود آزاد بوده و آرد را نیز از دولت آزاد بخرند؛ طرحی که قدرت خرید مردم، حلقه مفقوده آن است."

اما با وجود این تناقض‌گویی‌ها نان از ده آذر ماه گران شد. (7) در خبر دیگری هم از احتمال تعیین بهای جدید آن به صورت استانی صحبت و عنوان شده بود که بیشترین افزایش قیمت نان در تهران صورت خواهد گرفت و هر استانی با توجه به سطح برخورداری، قیمت نان در آنجا تعیین خواهد شد. همچنین در استان‌های کم‌برخوردار کمترین افزایش قیمت اعمال خواهد شد.

خبرگزاری ایسنا هم در خبری که بعد از مدتی از سایت این خبرگزاری حذف شد، به نقل از یکی از اعضای هیات مدیره اتحادیه نان‌گزارش داد که "قیمت گندم خبازی که دولت برای کارخانه‌های آرد در نظر گرفته بود از ۴۶۵ تومان به ۶۶۵ تومان افزایش پیدا کرده است و به تبع افزایش قیمت گندم، قیمت آرد و نان نیز به زودی تغییر خواهد کرد". (8)

مواجه شدن مردم با چنین تصمیماتی، اعتماد مردم را به مسوولان را خدشه‌دار می‌کند. پس در کنار این خبرها، خبرهایی نیز از طرف نمایندگان مجلس منتشر شد که خواهان ممانعت از گرانی شدن نان شده بودند. به دلیل اینکه گرانی قیمت نان به خانوارهای ضعیف فشار وارد می‌کند. (9)

در 2۸ آبان نماینده مردم بيله‌سوار و پارس‌آباد و مغان تاکید کرد: با توجه به شرایط اقتصادی فعلی مردم به هیچ وجه نباید قیمت نان گران شود و حتی اگر لازم باشد دولت باید از هزینه‌های دیگر بکاهد و این منابع را برای تامین قوت غالب مردم که نان است هزینه کند. اینکه دولت بخواهد به مردم سوبسیت یا یارانه بدهد و از سوی دیگران مردم را گران کند منطقی نیست و این کار فقط مشکلات مردم برای تامین معیشت روزانه را تشدید می‌کند چرا که در شرایط فعلی هم مردم به سختی می‌توانند مایحتاج اولیه روزانه خود را تامین کنند. وی گفت در بعضی از شهرها مردم به علت مشکلات مالی به منظور تهیه نان، کارت بانکی دریافت یارانه خود را در نانوائی‌ها به ودیعه می‌گذارند تا بتوانند برای خانواده خود نان تهیه کنند، با این وضعیت فکر نمی‌کنم گران کردن قیمت نان کار عاقلانه و به نفع نظام باشد. (10)

در خبرها به شیب ملایم قیمت جدید نان هم اشاره شده بود. (11) این در حالی است که بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در مورد شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری کشور در آبان ماه سال 1393 بر اساس سال پایه 1390، نرخ تورم آبان به 17.8 درصد و نرخ تورم نقطه به نقطه نیز به 13.2 درصد کاهش یافته است. افزایش 30 درصدی نان زمانی که تورم حدود 18 درصد اعلام می‌شود یعنی شیب ملایم؟؟ (12) آن هم زمانی که قیمت گندم تنها 4/5 درصد افزایش و قیمت آرد نیز 50 درصد افزایش یافته است. رییس شرکت تعاونی خبازان استان اصفهان در شهرستان دهقان از این مساله اظهار نارضایتی کرد و گفت: هزینه 30 درصدی قیمت نان مورد رضایت نانوایان نیست همچنین روند افزایش قیمت خمیرمایه از 2200 به 7000 تومان باعث نگرانی نانوایان و مردم نیز شده است آنان خواستار آنند که یارانه به بخش خصوصی داده شود.

این نشان می‌دهد که دولت به رغم ادعاهایش راه دولت‌های قبلی را ادامه می‌دهد و فاز بعدی هدفمندی یارانه‌ها را هم با ظرافت و هوشیاری آغاز کرده است. دستورات و توصیه‌های نهادهای بین‌المللی سرمایه‌داری نظیر بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول باید به هر ترتیب اجرا شود.

گران شدن نان حمله‌ای جدید به معیشت کارگران است که از این طریق نظام سرمایه‌داری تمام تلاش خود را به کار می‌برد تا هر چه بیشتر نیروی کار را تحت فشار قرار دهد تا آخرین رمق آنان را بگیرد و هر چه بیشتر سرمایه‌داران و رانت‌خواران را تقویت کند. در این راستا باید کلیه نهادهای رسانه‌ای، انتظامی و نظامی سرمایه‌داری در جهت تحمیق و کنترل هر چه بیشتر کارگران و زحمتکشان برای تداوم سلطه‌ی خود تقویت شود. این برنامه کلی نظام سرمایه‌داری برای تداوم و سرکوب اعتراضات مردمی است. در برابر آن زحمتکشان و کارگران نیز چاره‌ای جز اتحاد بیشتر و فشرده‌تر کردن صفوف خود ندارند.

منابع و زیر نویس‌ها:

1- فاز دوم هدفمندی و گرانی 300 تومانی نان/ لزوم اطلاع‌رسانی دقیق به مردم

2- <http://www.fardanews.com/fa/news/325314/%D8%A7%D8%AD%D8%AA%D9%85%D8%A7%D9%84-%D8%A7%D9%81%D8%B2%D8%A7%DB%8C%D8%B4-%D9%82%DB%8C%D9%85%D8%AA-%D9%86%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D8%B2-%D8%A7%D8%A8%D8%AA%D8%AF%D8%A7%DB%8C-%D8%B3%D8%A7%D9%84-%D8%A2%DB%8C%D9%86%D8%AF%D9%87>

3- اما مصوبه 14 آبان دولت چه بود؟ هیأت وزیران در جلسه 14 آبان ماه خود به پیشنهاد معاونت اجرایی رئیس‌جمهور و به استناد اصل 128 قانون اساسی تصویب کرد که به منظور مدیریت، هدایت و تصمیم‌گیری چگونگی اصلاح کیفیت و تعیین قیمت‌ها (از جمله هزینه‌های تبعی و قیمت تمام شده) و تهیه طرح جامع مرحله‌ای اصلاح نظام یارانه گندم، آرد و نان و نظارت بر حسن اجرای مصوبات، عملکرد استانداران و کارگروه‌های استانی و نظارت بر بازرسی گندم، آرد و نان، کارگروهی به ریاست معاون اجرایی رئیس‌جمهور و عضویت وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دادگستری، امور اقتصادی و دارایی و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و رئیس اتاق اصناف ایران تشکیل می‌شود. همچنین بر اساس مصوبه مذکور، کارگروهی در هر استان به ریاست استاندار، معاون برنامه ریزی استاندار و رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت (دبیر)، رئیس سازمان جهاد کشاورزی، رئیس دانشگاه علوم پزشکی مرکز استان، رئیس سازمان امور اقتصادی و دارایی، مدیرکل تعزیرات حکومتی استان، مدیر شرکت غله و خدمات بازرگانی در استان، رئیس اتاق اصناف مرکز استان و رئیس هیأت مدیره اتحادیه نانوایان مرکز استان و سایر دستگاه‌ها (حسب تشخیص کارگروه) با وظایفی تشکیل می‌شود... قیمت فروش گندم از اول آذر ماه 1393 برای نانوائی‌های یارانه‌ای درب سیلو و انبارهای تحت اختیار شرکت بازرگانی دولتی ایران سراسر کشور از قرار هر کیلوگرم (6 / 650) ریال تعیین می‌شود و برای سایر متقاضیان گندم، بر اساس قیمت تمام شده محاسبه می‌شود... قیمت انواع نان از اول آذر ماه 1393، حداکثر به میزان 30 درصد جهت جبران تعدیل قیمت گندم و افزایش سایر هزینه‌های دو سال اخیر کارخانجات آسیابانی و نانوائی‌ها نسبت به قیمت‌های رسمی و مصوب سال 1392 در سراسر کشور افزایش می‌یابد... در جهت بهبود کیفیت نان و ایجاد رقابت سالم بین واحدهای نانوائی سنتی، آزادپز، فانتزی، نان صنعتی، حجیم و نیمه حجیم حداقل 20 درصد از مجموع آرد مصارف نانوائی با قیمت غیریارانه‌ای اختصاص خواهد یافت. قیمت فروش نان این واحدها، با هدف رقابت و ارتقای کیفیت، از شمول قیمت‌گذاری مستثناست.

<http://www.tabnak.ir/fa/news/453969/%D8%A7%D8%B2-%D9%81%D8%B1%D8%AF%D8%A7-%D9%86%D8%A7%D9%86-%DB%B3%DB%B0-%D8%AF%D8%B1%D8%B5%D8%AF-%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%85%DB%8C%E2%80%8C%D8%B4%D9%88%D8%AF>

<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13930828001214#sthash.zQ0Aprdl.dpuf> -4

<http://www.iraneconomist.com/fa/news/66667/%D9%82%DB%8C%D9%85%D8%AA-%D8%AC%D8%AF%DB%8C%D8%AF-%D9%86%D8%A7%D9%86-%D9%BE%D8%B3-%D8%A7%D8%B2-%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%B4%D8%AF%D9%86> -5

<http://www.vareshnews.ir/detail/News/6277-6>

7- انواع نان قیمت پس از افزایش 30 درصدی

قیمت سابق / قیمت جدید

تافتون 300 تومان / 390 تومان - بربری 500 تومان / 650 تومان - سنگک 600 تومان / 780 تومان - لواش 160 تومان / 208 تومان

http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2014/11/141130_l26_iran_bread_price-7

<http://www.saat24.com/fa/doc/news/35315/%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%B4%D8%AF%D9%86-%D9%82%DB%8C%D9%85%D8%AA-%D9%86%D8%A7%D9%86-%D8%B5%D9%84%D8%A7%D8%AD> -8

<http://www.icana.ir/Fa/News/26666310>

11 - مدیر عامل اتحادیه سراسری نانوایان کشور در گفتگو با خبرنگار باشگاه خبرنگاران در خصوص اصلاح قیمت انواع نان با بیان اینکه شیب قیمت جدید نان ملایم خواهد بود افزود: شیب اصلاح ملایم قیمت‌ها بر اساس دستور رئیس جمهور بوده و ما نیز مطابق با همان دستور اصلاح قیمت‌ها را داده‌ایم. وی با اشاره به اینکه قیمت جدید نان براساس یارانه پرداختی دولت صورت گرفته یادآور شد: به نظر ما هزینه‌های کارگری، مالیات، قیمت حامل‌های انرژی و سایر موارد لحاظ شده تا مانع از ضرر و زیان نانوایان و تولیدکنندگان آرد شود. وی در ادامه درباره قیمت آرد نیز افزود: این قیمت بر اساس چانه‌های استاندارد شده نان است و به همه نانوایان مصوب شده است که بر اساس این قیمت آرد را خریداری کنند.

قیمت هر کیلو آرد به نرخ جدید (قیمت‌ها به تومان)

انواع آرد	درصد افزایش	قیمت جدید
لواش	18	830
بربری	15	815
سنگک	12	800
تافتون سنتی	18	830
نان فانتزی	21	845

مدیرعامل اتحادیه سراسری نانوایان کشور با اشاره به اینکه در سال جاری هیات وزیران گندم را طبق مصوبه خود 200 تومان و آرد را 230 تا 240 تومان تغییر داده ولی به هر حال تمام این نرخ‌ها براساس چانه‌های نان استاندارد است. زراعتکار در پایان یادآور شد: تغییر قیمت آرد در کل کشور سراسری می‌باشد ولی قیمت نان بر اساس شرایط استان‌ها تعیین می‌شود.

<http://www.yjc.ir/fa/news/5058622/%D9%82%DB%8C%D9%85%D8%AA%E2%80%8C%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D8%AC%D8%AF%DB%8C%D8%AF-%D9%86%D8%A7%D9%86-%D9%88-%D8%A2%D8%B1%D8%AF-%D8%A7%D8%B9%D9%84%D8%A7%D9%85-%D8%B4%D8%AF-%D8%AC%D8%AF%D9%88%D9%84-%D9%82%DB%8C%D9%85%D8%AA>

12- خنیر گزاری مهر

<http://www.mehrnews.com/news/2428948/%D9%86%D8%B1%D8%AE>

<http://www.mehrnews.com/news/2428948/%D9%86%D8%B1%D8%AE-%D8%AA%D9%88%D8%B1%D9%85-%D8%A2%D8%A8%D8%A7%D9%86-%D8%A8%D9%87-17-8-%D8%AF%D8%B1%D8%B5%D8%AF-%D8%B1%D8%B3%DB%8C%D8%AF-%D8%AC%D8%AF%D9%88%D9%84-%D8%AA%D8%BA%DB%8C%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D8%AA-32-%D9%85%D8%A7%D9%87%D9%87-%D8%AA%D9%88%D8%B1%D9%85>

مروری کوتاه بر شورش نان در آذر 1321 *

به بهانه‌ی افزایش قیمت نان

آذر ماه یادآور یکی از بزرگ‌ترین اعتراضات خودانگیخته مردمی در ایران است. اعتراضی که از 17 آذر آغاز و به "بلوای نان" معروف شد. دادن نام "بلوا" به شورش گرسنگان، از یک سو نشان از آن دارد که در تاریخ نگاری‌های رسمی هم باید نقش مردم و میزان تاثیرگذاری آنان در رویدادهای سیاسی و اجتماعی نادیده گرفته شود و از سوی دیگر نشان از این دارد که حاکمان چگونه از این گونه اعتراضات خودانگیخته، اگر با آگاهی و سازماندهی انقلابی همراه نباشد، در جنگ قدرت میان خود استفاده می‌کنند. این رویداد چکیده‌ای است که به خوبی مشکلات ایران در زمان جنگ را منعکس می‌کند. بلوای نان، اوج نارضایتی و ستیز مردم به جان آمده از ستم و استبداد است. شورش نان نشان می‌دهد که حکومت‌گران چگونه ناآرامی‌های عمومی اجتماعی و اقتصادی و نفرت از بیگانگان و اشغالگران را با اسلحه پاسخ می‌دهند.

در سال 1321 وضع مردم در سراسر جهان به دلیل جنگ جهانی دوم بسیار وخیم بود. شرایط زندگی مردم ایران نیز متفاوت نبود. بی‌ثباتی سیاسی، برکناری رضا شاه و اشغال کشور توسط قوای متفقین شرایط را بیش از پیش دشوار کرده بود. گندم، گوشت و سایر محصولاتی که در ایران تولید می‌شد صرف تامین ارتش‌های متفقین می‌شد. این مساله سبب قحطی شده بود، قحطی‌ای که از شهریور 1320 آغاز و دو، سه سالی ادامه داشت.

ارتش‌های اشغالگر در ایران کلیه غلات را به سرعت و با زور سرنیزه و یا پرداخت حداقل بهای ممکن، تصاحب می‌کردند. در آن روزها ورود غله به تهران ممنوع بود، در حالی که طبق آئین نامه غله و نان (38) اجازه حمل به شهرستان‌ها وجود داشت، زیرا قیمت گندم در بازار آزاد، خرواری 200 تومان بود، ولی سیلو مردم را وادار می‌کرد که گندم را 60 تومان بفرروشند. در سال‌های پیش از 1322 قیمت گندم در بازار آزاد 500 تومان و قیمت خرید دولتی آن 375 تومان بود. پس از شورش در سال 1323، گندم در بازار آزاد به 700 تومان خرید و فروش می‌شد، و قیمت دولتی آن 290 تومان بود.

در فاصله بین سال‌های 1318 تا 22 قیمت‌های مواد غذایی در ایران 555 درصد افزایش یافت. قیمت نان در بازار آزاد تهران از 6 سنت در سال 20 به یک دلار در اردیبهشت 21 افزایش یافت. این قیمت‌های رو به رشد سبب شد که بسیاری به امید گران تر شدن و بردن سود بیشتر گندم‌های خود را احتکار کنند. این شرایط سبب شد که اجناس مورد نیاز مردم جیره بندی شود. بازار خرید و فروش این اجناس در بازار آزاد سبب شد که افراد زیادی به شدت پولدار شوند.

آرد به اندازه‌ی مورد نیاز برای پخت وجود نداشت. برخی از نانوایان با فروش بخشی از سهمیه‌ی خود در بازار آزاد، آرد باقلا، ارزن، هسته خرما، خاک اره، شن و ... را با آرد مخلوط کرده و می‌فروختند. نان از یک من (سه کیلو) دو قران به یک من چهار، پنج تومان رسید!

قحطی سراسر کشور را در بر گرفته بود. مواد مورد نیاز مردم با قیمت‌های بسیار زیاد وجود داشت اما در جیب مردم پولی نبود که آنها را تهیه کنند. نان ارائه شده به مردم بسیار نامرغوب و کم بود. مردم برای تهیه‌ی همین نان نامرغوب که مخلوطی از شن و ریگ و خرده شیشه بود باید ساعت‌های متمادی در صف‌های طولانی می‌ایستادند. نانی که به نان سیلو معروف بود. (با قیمت سه سنت برای

400 گرم) در حالی که نان سفید به هر میزان با قیمت بسیار بالا (یک دلار برای 400 گرم) در مغازه های خاص وجود داشت. برخی از نانوایان سبوس جو و گندم را با الک کردن جدا کرده و با آرد سفید بهترین نان را برای ثروتمندان می ساختند. قطعی برای کسانی که پول داشتند معنایی نداشت.

از بامداد روز 17 آذر، دانش آموزان مدارس دارالفنون و ایرانشهر و سایر مدارس تهران، در صفوف منظم، به طرف صحن مجلس روانه شدند و شعار آنها در آن روز "ما نان می خواهیم" بود. پس از انتشار این خبر دانشجویان دانشگاه و سایر محصلین نیز کلاس های درس را ترک کردند و در بهارستان حضور یافتند ... به گفته ی تاریخ نگاران شاه و قوام، از اوباش برای حل اختلافات خود وحذف طرف مقابل از این موقعیت استفاده کرده و دسته های اراذل و اباش با پول وارد ماجرا شده و دست به غارت و تخریب مغازه ها زدند.

در ظهر این روز، به دستور قوام السلطنه تمام روزنامه ها، اعم از موافق و مخالف دولت، توقیف شدند. یکی از اولین گام ها برای سرکوب مردم به جان آمده ممانعت از آزادی اطلاع رسانی است.

صبح روز 18 آذر، قوای روس و انگلیس، تهران را اشغال کردند. مسلسل ها و تانک ها را در تقاطع های مهم مستقر بود. سربازان انگلیسی و لهستانی، در میدان های بزرگ به چشم می خوردند. از بامداد روز 18 آذر، بگیر و ببندها آغاز شد. عده ای از کسانی که در تظاهرات شرکت نموده بودند نیز توسط پلیس شناسایی و بازداشت گردیدند.

شورش سه روز طول کشید و هر روز شدیدتر. مردم در خیابان ها حرکت می کردند و شعار می دادند «نون و پنیر و پونه، قوام گشمنونه»، «قوام فراری شده، سوار گاری شده». معترضان در نهایت بعد از مدتی اعتراض بی پاسخ، به خانه نخست وزیر حمله کرده و آنجا را غارت کردند. بر اساس آمارهایی که بعدها منتشر شد در این درگیری ها در مجموع ۲۰ نفر کشته، ۷۰۰ نفر زخمی و ۱۵۰ نفر بازداشت شدند. طبق آمار غیررسمی نیز تعداد کشته شدگان 400 تن برآورد شده بود.

منابع:

کالبد شکافی یک تجمع سیاسی در ایران بلوای نان در دسامبر 1942 اذر 1321 تهران، نوشته ی استیفن ل مک فارلند، ترجمه نادر میر سعیدی

زندگی سیاسی محمدعلی فروغی، مهدی نیا، پانوس، 1378

خاطرات نخستین سپهبد ایران، احمد امیر یاحمدی «؛ به کوشش غلامحسین زرگری نژاد و سیروس سعدوندیان. مؤسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی، 1373،

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، معاونت اسناد ملی، اسناد نخست وزیر، سند شماره 11/101008. سند شماره 240013527، محل در آرشیو 122 ف511.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، معاونت اسناد ملی، سند شماره 290008362.